

Jēdziena *konkurētspējīga personība* jaunā nozīme

Dr. paed., Mg. art. Irēna Katane, Dr. paed. Ilze Kalniņa

Mūsdienās pastāvošo problēmu raksturs, to cēloņi un iespējamās sekas cilvēces attīstībā liek aizdomāties par to, kādi ir cilvēces attīstības virzītājspēki un perspektīvas, kas to gaida nākotnē, lai kopīgi varētu noturēt līdzsvaru starp: 1) sociālo, ekonomikas un dabas vidi; 2) materiālām un garīgām vērtībām, kas ir sabiedrības, tās kultūras *ilgtspējīgas attīstības* priekšnoteikums. Tikai tai sabiedrībai ir nākotne, kas domā ne tikai par pašreizējiem labumiem, bet arī par to, ko tā vēlas un spēj atstāt mantojumā nākamām paaudzēm. Mūsdienās vairākkārt ir izskanējusi doma, ka nevis pašreizējās paaudzes kaut ko saglabā un atstāj nākamajām paaudzēm, bet gan nākamās paaudzes mums ir aizdevušas savus vitāli svarīgos resursus uz laiku. Tas mums ir jāpatur prātā. Ja dzīvosim šobrīd tikai tagadnei, tikai vienai dienai un nespēsīm savu parādu atdot nākotnes cilvēcei, tad arī mūsu eksistence jau tagad ir apdraudēta. Pasaule ir tā ierīkota, ka visā un visur varam saskatīt cēloņsakarības un likumsakarības.

Zinātnes atklājumi, t. sk. jaunākās tehnoloģijas, ienāk cilvēku ikdienā ar mērķi celt cilvēku dzīves kvalitātes līmeni. Tajā pašā laikā globalizācijas un integrācijas procesu ietekmē ir izveidojusies *patēriņieciski orientēta sabiedrība*, jo tās lielu daļu veido indivīdi, kas vēlas tikai izmantot, lietot, citiem vārdiem sakot, patērēt citu cilvēku darba augļus, bet paši nevēlas radīt paliekošas vērtības savas paaudzes un nākamo paaudžu labā. Pragmatisms un racionalisms noved pie tā, ka mūsdienu sabiedrībā materiālās vērtības sāk dominēt pār garīgām vērtībām. Ir izjaukts līdzsvars starp *Ego-* un *Ekocentrēto* domāšanu un darbību, kas rada šķēršļus cilvēka pašattīstībai un pašrealizācijai viņa dzīves vidē, kā arī apdraud visas sabiedrības ilgtspējību. *Ego-* centrētā domāšana un darbība, kas mūsdienu sabiedrībā kļūst arvien raksturīgāka, rada dažāda veida pretrunas starp cilvēka kā sabiedrības indivīda vajadzībām un visas sabiedrības vajadzībām, tas savukārt noved pie tuvredzīgas un bezatbildīgas rīcības.

Romas kluba dibinātājs, itāļu zinātnieks, ievērojams uzņēmējs A. Peccei ir izteicis ļoti svarīgu atziņu, ka, lai varētu pārvaldīt pasaules mēroga ekonomiku, pirmām kārtām cilvēkam jāiemācās pārvaldīt pašam sevi, jāapzinās un jāapgūst pašregulācijas mehānismi. A. Peccei uzsvēra vēl vienu nozīmīgu domu, ka cilvēks ir dilemmas priekšā: vai nu viņam ir jāmainās kā personībai, profesionālim, sabiedrības indivīdam, Visuma pilsonim, vai arī viņam ir jāpazūd no Zemes virsmas.

Sociālām, ekoloģiskām, ekonomiskām krīzēm, kas šobrīd tik ļoti uztrauc cilvēci, mūsdienās ir arvien globālāks raksturs. Arvien biežāk izskan atziņa, ka daudzas valstis šobrīd pārdzīvo krīzi arī izglītībā. Visu šo krīžu cēlonis ir *krīze cilvēka domāšanā*. Mūsdienu sabiedrībā jānotiek daudzu lietu pārvērtēšanai, radikāli mainot uzskatus par šo lietu būtību. Cenšanās izvairīties no iepriekš pieļautām kļūdām, analizējot un izvērtējot cilvēces, kādas konkrētas valsts sabiedrības vai arī indivīdu uzkrāto personisko *pieredzi*, noveda pie tā, ka radās objektīva nepieciešamība atteikties no mūsdienu sabiedrības attīstības līmenim, t. sk. mūsdienu zinātnei, neatbilstošiem *pasaules uzskatiem* un *stereotipiem*.

Mēs dzīvojam neparastā laikā. Tas ir laiks, ko daudzi zinātnieki, nākotnes prognozētāji, filozofi dēvē par *lielo pārmaiņu laiku*. Mainās viss: mēs paši, t. sk. mūsu domāšana, priekšstatu un uzskatu kopumi par dažādām lietām. Mainās vide ap mums. Mēs mācāmies sadzīvot ar šīm pārmaiņām.

Cilvēce savā attīstībā ir pienākusi pie kvalitatīvi jaunās esības robežas, kad vairs nevaram un arī nevēlamies dzīvot, domāt un arī rīkoties pa vecam. Rainis savā laikā teicis viedus vārdus: "Pastāvēs, kas pārvērtīsies."

Krievu zinātnieks V. Vernadskis jau 20. gadsimtā rakstīja par informatīvo lauku jeb sfēru, kas aptver visu Zemeslodi, nosaucot to par *Noosfēru*. Noosfēra, pēc Vernadska domām, sevī glabā informāciju par cilvēces attīstības pagātni, tagadni un

nākotni, un šī informācija ir vienlaicīgi pieejama. Tikai garīgi attīstīts cilvēks, sabiedrība, kas evolucionējusi un iegājusi pilnīgi jaunā attīstības posmā, spēj nolasīt šo informāciju un ielūkoties savā un visas cilvēces nākotnē, izdarot secinājumus, izvērtējot, ko mēs darām kļūdaini un kas būtu jādara, lai izbēgtu lielas globāla mēroga kataklizmas.

N. Moisejevs vienu no saviem darbiem, kas veltīts universālajam evolucionismam, nosauca "Восхождение к разуму" (Uzkāpšana līdz saprātam – I. K.), kas tika izdots 1993. gadā un kurā zinātnieks runā par "noosfēro domāšanu" – *saprātam pakļautu sociālās dzīves globalizāciju*. Tieši pie tāda sabiedrības nākotnes redzējuma savā laikā bija nonācis arī V. Vernadskis. Taču šajā ilgspējīgas sabiedrības kā pašreferentas, pašregulējošas un pašaglabājošas sistēmas pamatojumā ir saskatāmas divas pretrunīgas tendences. Sinerģētikas, jauna virziena zinātnē, pārstāvji 20. un 21. gadsimta (arī gadu tūkstošu) mijā, tālāk attīstot Vernadskas izteikto pieņēmumu par noosfēru, jau raksta par vēl vienu sfēru, ko nosauca par *estetosfēru*, kam ir *globāla humānisma raksturs* un kas ir vēl pakāpi augstāka. Šī sfēra ir pieejama tikai tiem cilvēkiem, kuru augstu attīstītais saprāts iet roku rokā ar skaislo un tikumisko gan domāšanā, gan darbībā. Jaunā tipa cilvēkā ir attīstīts gan prāts, gan viņa gars, gan pati dvēsele.

Estetosfēra sevi iekļauj ne tikai *kolektīvā saprāta* kundzības pamatojumu visos sabiedriskajos un personiskas dabas jautājumos, bet arī *harismātiskā līdzpārdzīvojumā, tolerances, vispārcilvēcisko, kolektīvo jūtu* nozīmes pamatojumu. Estetosfēras koncepcija vēsta par visas cilvēces kā globālas sociālās sistēmas pārtapšanu par cilvēka mākslas šedevru, kas apliecina cilvēkam piemītošā humānisma un radošuma nozīmi. Tādējādi sabiedrības virzība uz *globālo akme (uzkāpšanu saprāta smailē* – I. K.) ir tikai viens no pakāpieniem sabiedrības *kāpšanā pēc ideāla*.

Jau šobrīd Daba veic korekcijas cilvēces attīstībā. Līdz šim mēs lielu akcentu likām uz cilvēka intelekta attīstību. Ar laiku cilvēku morālā attīstība sāka būtiski atpalikt no intelektuālās attīstības. Cilvēces attīstības vēsturē ir daudz piemēru, kad augstu attīstīts, auksts aprēķinātāja intelekts spēj pārkāpt pāri jebkuras cilvēcības un morāles normām savu savtīgu, izteikti egoistisku mērķu labad, nerēķinoties ne ar likumiem, ne ar Dieva baušļiem.

Mūsdienās daudz ir dzirdēts, rakstīts un runāts par jaunās cilvēces paaudžu rašanos uz mūsu Zemes. Psihologi ir aprakstījuši indigo, kristālisko un vēl jaunāku paaudžu bērnu raksturīgākās pazīmes.

Pienācis laiks cita tipa cilvēkam, kas spēj saskaņot sirdsbalsi ar veselo saprātu, kas spēj just un sajūst ar visām maņām un kam darbojas vēl daudzi citi sensorie, informācijas uztveres un vadīšanas kanāli. Cilvēces jaunās paaudzes pārstāvis spēj ne tikai ņemt, bet arī dot, tam ir labi attīstīts paškontroles, pašregulācijas un pašrefleksijas mehānisms, viņš ir elastīgs savā domāšanā, emocionālajā sfērā un arī uzvedībā. Viņš spēj un prot savas vajadzības un mērķus saskaņot ar citu cilvēku vajadzībām un mērķiem. Šis cilvēks spēj pieņemt lēmumus un uzņemties atbildību par paša pieņemtiem lēmumiem.

Kopš 2005. gada Latvijā (Latvijas Lauksaimniecības universitātes Izglītības un mājsaimniecības institūtā) sākās pētījumi konkurentoloģijas jomā, ko joprojām veic šī raksta autore, LLU pedagoģijas doktorante Ilze Kalniņa. Raksta autore vadībā tuvākā laikā tiks aizstāvēta arī zinātņu doktora disertācija (promocijas darbs), ir aizstāvēti un vēl šobrīd top vairāki maģistra darbi par personības un/vai speciālista (kādā no profesionālās darbības jomām) konkurētspēju.

Pētījumi liecina, ka pēdējo 10 gadu laikā paradigmu (uzskatu kopumu) maiņas rezultātā zinātnē un izglītībā ir mainījusies arī konkurētspējas jēdziena paradigma sociālajās un humanitārajās zinātnēs. Runājot metaforās, varam teikt, ka vecās konkurētspējas paradigmas kontekstā konkurētspējīga personība ir salīdzināma ar haizivs tēlu, kas sava mērķa sasniegšanas procesā ir spējīga "aprit" jebkuru, kas stājas ceļā un viņai traucē. Šis konkurētspējīgas personības tēls ir savu laiku jau nodzīvojis. Tā ir iepriekšējo cilvēces paaudžu izpratne un priekšstatu kopums par konkurētspējīgu personību, kas balstās pamatā uz *bioloģiskās konkurences* paradigmu. Šobrīd varam droši teikt, ka tikai cilvēces attīstības vēsturnieki vēl pētīs, analizēs un kritizēs cilvēku veco izpratni par konkurētspējīgu personību, kura dzīves moto bija: *izdzīvo stiprākais, viltīgākais un cietsirdīgākais, kas nerēķinās ne ar pastāvošajiem likumiem, ne ar morāles normām*. Mūsdienas ir jaunās konkurētspējas paradigmas piedzimšanas laiks, kas liek radikāli mainīt priekšstatus par konkurētspējīgu personību, ko simbo-

liski varam salīdzināt ar *delfīnu*. Tas ir cilvēks, kas spēj sadarboties, kas spēj sniegt palīdzīgu roku, kas savos konkurentos saskata potenciālo sadarbības partneri. Viņš spēj noturēt līdzsvarā *es- ego* ar *es – eko* savā domāšanā un darbībā. Šāds cilvēks ir gaidīts draugu un paziņu vidū, viņš ir pieprasīts profesionālajā jomā. Delfīna tipa konkurētspējīga personība vienlaicīgi prot būt līderis un arī strādāt un sadarboties komandā. Šādu cilvēku ciena citi, un arī viņš pats ciena sevi.

Mainās arī konkurētspējīga uzņēmēja paradigma (sk. pielikumu).

Iepriekš teiktais deva ierosmi šī raksta autorēm – pedagoģijas zinātņu doktorei, LLU asoc. profesorei Irēnai Katanei un Latvijā pirmās tālmācības vidusskolas (Rīgas Tālmācības vidusskolas) direktorei, LLU doktorantei Ilzei Kalniņai – rīkot skolēnu radošo darbu konkursu.

Skolēnu radošo darbu konkurss “*Kādam jābūt konkurētspējīgai personībai Latvijā?*” bija mēģinājums uzzināt mūsdienu skolu jaunatnes viedokli par konkurētspējīgu personību dažādos skatījumos. Tas bija vērtīgs un rezultatīvs mēģinājums apkopot domas par doto konkursa tēmu un tās izteikt vārdos. Tā bija laba pieredze gan mums, konkursa rīkotājiem, gan pašiem skolēniem.

Lai gan materiālu par konkurētspējas jēdziena jauno nozīmi pieejamība ir samērā ierobežota, tas netraucēja lielākajai konkursa dalībnieku daļai “*nolasīt*” šo informāciju, pateicoties savam cilvēciskajam saprātam, sirdsapziņai un vēl man nezināmam, bet konkursantu personībām piemītošam informācijas ieguves veidam no informatīvā lauka, kas ir mūsos un arī ap mums. Varu izteikt pieņēmumu, ka liela daļa mūsu konkursantu jau tuvojas savā attīstībā tādām personības līmenim, par kuru mēdz rakstīt nākotnes cilvēka kontekstā. Tas ir vairāk, nekā mēs, konkursa rīkotāji, varējām cerēt un gaidīt.

Protams, skolēnu radošajos darbos bija arī pa kādam domai, kas pārstāv veco konkurētspējīgas personības tēlu un veco izpratni par konkurētspēju. Tas ir izskaidrojams ar to, ka mēs visi, arī jaunatne, nedzīvojam vakuumā, bet esam šī brīža sabiedrības pārstāvji un tādā arī sabiedriskās domas atspoguļotāji. Mēs katrs sevī nesam to informāciju, kas ir šobrīd pieejama, mums pieņemama un/vai saprotama. Šī informācija ir pretrunu pilna, jo vēsta par

jauno, bet vēl nav aizmirsts vecais, tāpēc pretrunu pilni ir arī skolēnu radošie darbi. Tas ir raksturīgais pretrunīgums, kas parādās pārmaiņu laikā, pārejas posmā uz kaut ko jaunu un līdz šim vēl nebijušu.

Mēs visi kļūstam par aculieciniekiem un arī par dalībniekiem mūsu sabiedrības un katrā tās indivīda lielo pārmaiņu procesā. Es ticu, ka, pārdzīvojot grūtos brīžus valsts ekonomikā, mūsu sabiedrība un katrs no mums spēš sevī rast spēkus un dzīves gudrību jaunam pašattīstības cēlienam, sasniedzot jaunas attīstības virsotnes.

Konkurētspējīgs ir ne tikai tas, kas ilgstoši spēj noturēties savas veiksmes, panākumu un slavas virsotnē, bet arī tas, kas spēj *atdzimt no pelniem*, atrodot iekšējos spēkus un iedvesmu jaunam lidojumam. Lai mums visiem izdodas *pacelties spārnos!*

Izmantotie informācijas avoti

- Apressyan, R. G. (1997) Business Ethics in Russia. *Journal of Business Ethics*, 16 [14], p. 1561–1570.
- Capra, F. (1996) *The Web of Life: A New Scientific Understanding of Living Systems*. Anchor Books, Doubleday, New York.
- Briede, B., Katane, I., Pēks, L. (2005) Izglītības ekoloģija un profesionālās studijas. Zinātniski praktiskās konferences rakstu krājumā: *Izglītības ekoloģija un profesionālās studijas*. Rīga: Rīgas Uzņēmējdarbības koledža, 5.–10. lpp.
- Henkampa, K. (2007) *Indigo bērni*. Rīga: Jumava. 264 lpp.
- Katane, I. (2007) No ekoloģiskās paradigmas līdz vides modelim izglītības pētniecībā. Monogrāfisko pētījumu sērija “*Izglītības ekoloģija*”. Jelgava: LLU. 239 lpp.
- Katane, I. (2007) Paradigmas Latvijas izglītības vidē mūsdienās. Monogrāfisko pētījumu sērija “*Izglītības ekoloģija*”. Jelgava: LLU TF IMI. 117 lpp.
- Katane, I., Kalniņa, I. (2009) Concept of Personality’s Competitiveness in Contemporary Pedagogy. *Problems of Education in the 21st Century*, 10 (10), p. 57–68.
- Katane, I., Kalniņa, I. (2008) Competitiveness as a Pedagogical Concept: from Theoretical Substantiation to Pupils’ Opinions and Evaluation. In Proceedings of the 4th Annual International Scientific Conference: *New Dimensions in the Development of Society*. Jelgava: Faculty of Social Sciences at Latvia University of Agriculture, p. 238–244.
- Kerols, L., Toubere, Dž. (2006) *Indigo bērni. Nākotnes bērni ir piedzimuši*. Rīga: ALIS. 268 lpp.
- Pauli, G. (1987) *Crusader for the Future: A Portrait of*

Aurelio Peccei, *Founder of the Club of Rome*. Oxford: Pergamon. 105 p.

Vaines, E. (1990) Philosophical orientations and home economics: An introduction. *Canadian Journal of Home Economics*, 40(1), p. 6–11.

Virtue, D. (2007) *Kristāliskie bērni: Iepazīsim jaunākās paaudzes bērnus, kas apveltīti ar īpašām garīgām spējām*. Rīga: Zvaigzne ABC. 126 lpp.

Брянский, В. П., Пожарский, С. Д. (2002) *Социальная синергетика и акмеология. Теория самоорганизации индивидуума и социума*. Санкт-Петербург: Политехника. 476 с.

Маслова, Н. В. (1999) *Ноосферное образование: монография*. Москва: Международная академия наук о природе и обществе, Российская академия естественных наук. 308 с.

Pielikums

Konkurētspēja uzņēmēja raksturojums vecās un jaunās paradigmas skatījumā

Raksturojuma aspekti	Konkurētspējas vecā paradigma "Haizivs"		Konkurētspējas jaunā paradigma "Delfins"	
	NO	UZ	UZ	NO
Attieksme pret cilvēkiem	Cilvēki pamatā ir ļauni, dumji, slinki, melīgi, pagrimuši ļautiņi, izņemot mani. Tos vada dzīvnieciski instinkti un zemiskas kaisles. Viņi neciena labo, bet saprot tikai spēku. Cilvēki ir līdzeklis, objekti, kas jāizmanto savu mērķu īstenošanai. Paši bīstamākie no viņiem ir tie, kas ir gudrāki, stiprāki un augstāki par vidējo līmeni. Viņi ir mani konkurenti, tātad ienaidnieki. Vislabākais veids ar viņiem ielaisties kādās darīšanās: pašam būt stiprākam, viltīgākam, mazāk viņiem uzticoties. Svarīgi ir apgūt manipulācijas ar cilvēkiem tehniku. Konkurenti ir jānovērš. Ja es to neizdarīšu, viņi to izdarīs ar mani. Izdzīvo stiprākais. Uzvarētājs iegūst visu. Citi nav tādi kā es, jo viņi ir otršķirīgi ļautiņi. Es esmu kaut kas īpašs		Lielākais vairākums cilvēku ir cieņas un uzticēšanās cienīgi. Katrā cilvēkā var būt gan labā, gan ļaunā aizsākums. Gan viens, gan otrs cilvēkos parādās vairāku faktoru ietekmē. Tie ir: daba, iekšējā un ārējā vide, audzināšana, izglītība, situācija u. c. Attiecībā ar cilvēkiem ar labu vienmēr var panākt vairāk nekā ar ļaunu. Labākais veids, kā nodarboties ar uzņēmējdarbību, tiekties uz abpusēji izdevīgu sadarbību. Godīgums, patiesums un uzticēšanās ir labākais sadarbības pamats. Savs pārākums jādemonstrē tikai ar savu rezultātīvu, kvalitatīvu un profesionālu darbību. Tas sevi attaisnos labāk nekā īslaicīgi panākumi jebkuriem līdzekļiem. Citus, kas nav tādi kā es, ir jācenšas saprast, attiecībā ar jāpauž lojalitāte un takts	
Attieksme pret sabiedrību	Sabiedrība ir cilvēku bars, kas izveidojuši normas un likumus, no kuriem liela daļa man nav izdevīgi vai pat kaitīgi. Man kaitīgos likumus esmu tiesīgs ignorēt un pārkāpt, ja nepastāv risks būt pieķertam un sodītam		Sabiedrība un tās institūcijas – sistēma, mehānisms, kas nepieciešams, lai atsevišķu indivīdu intereses un vajadzības saskaņotu ar sociālo grupu interesēm un vajadzībām un otrādi, tās ir garantijas, ka cilvēks tiks pasargāts no patvaļas. Likumi, no kuriem dažus es uzskatu par netaisnīgiem, ir jāievēro, kamēr šie likumi netiks atcelti vai grozīti likumīgā ceļā. Par savas izvēles – pildīt vai nepildīt sabiedrībā pieņemtās normas un likumus – sekām es atbildu pats	
Attieksme pret sevi	Esmu labāks par citiem. Kaut arī es esmu dzīvnieks. Ja esmu nabags, tad tikai tāpēc, ka sabiedrība, likumi, citi cilvēki man traucē kļūt bagātam		Kopumā esmu labs cilvēks, tāpat kā daudzi citi, esmu cieņas cienīgs. Ja esmu nabadzīgs, tad tikai tāpēc, ka līdz šim neesmu pietiekami radošs, izdomas bagāts, neesmu veltījis pietiekami daudz pūļu un spēku, neesmu izvēlējis sev piemērotu darbības sfēru, neesmu pietiekami izglītots. Neprotu plānot laiku un sevi organizēt. Neprotu izvīrīt sev prioritātes	
Raksturojuma aspekti	Konkurētspējas vecā paradigma "Haizivs" NO		Konkurētspējas jaunā paradigma "Delfins" UZ	
Attieksme pret pasauli un dabu	Pasaule ir naidīga, auksta un bīstama. Tāpēc vienmēr jābūt modram. Reālās ir tikai materiālas vērtības, viss pārējais – neveiksmīnieku sprediķi. Daba – tā ir bagātību noliktava, no		Pasaule ir brīnišķīga. Tā piedāvā tik daudz iespēju sevī izzināšanai un savu spēju atklāšanai, dod tik daudz prieka. Pasaule – tā ir dabas spēku lielā spēle, kurā piedalās arī es. Dzīve – tā ir liela vērtība. Tā neaprobežojas tikai ar redzamo un taustāmo,	

	<p>kuras jāņem, cik var paņemt, citādi paņems citi. Pēc manis – kaut vai zemeštrīce vai plūdi</p>	<p>ar materiālām vērtībām. Pastāv arī garīgās vērtības, kas izturējušas laika pārbaudījumu: mīlestība, draudzība, skaistuma bijāšana un pietāte cilvēka gara majestātiskuma un cēluma izpaušmju priekšā. Dabai esam pateicīgi par to, ka mēs esam tās daļa un varam dzīvot saskaņā ar sevi un apkārtējo pasauli. Daba ir jāsaudzē un jāsauglabā nākamām mūsu paaudzēm, padarot to vēl krāšņāku un bagātāku</p>
Raksturojuma aspekti	<p>Konkurētspējas vecā paradigma "Haizivs" NO</p>	<p>Konkurētspējas jaunā paradigma UZ "Delfins"</p>
Attieksme pret garīgām vērtībām	<p>Iespējams, arī Dievs eksistē, taču Viņa likumi un cilvēku likumi, reliģiozā morāle un biznesa likumi – ir dažādas lietas. Tomēr cilvēkos sevi jāreklamē kā ticīgu cilvēku, jo šāda reputācija var noderēt biznesā. Lai radītu lielāku pārliecību cilvēkos, šad un tad jāziedo labdarībai, nodrošinot savas labdarības reklāmu</p>	<p>Pasaule pakļaujas ne tikai materiālajiem likumiem. Pastāv arī citi likumi, kurus mēs dzirdam paši sevī kā sirdsapziņas balsi, līdzpārdzīvojam citu cilvēku ciešanām. Šie likumi darbojas visur, arī uzņēmējdarbībā. Es ticu labajam ne tāpēc, ka vēlos kādam līdzināties, viņu atdarinot, bet gan tāpēc, ka savā ticībā atrodu balstu un atbalstu grūtā brīdī, atskaites punktu grūtu lēmumu pieņemšanā. Es palīdzu citiem ne tāpēc, ka tā ir pieņemts, bet gan tāpēc, ka, palīdzot citiem, es palīdzu sev</p>
Attieksme pret veicamo darbu	<p>Mana nodarbošanās (mans bizness) ir mūsu ietekmes pamats un varas avots, tas ir aizsargāšanās līdzeklis no cilvēkiem un visas sabiedrības</p>	<p>Mans darbs ir mans aicinājums un misija. Tas ir tas, ko es spēju darīt vislabāk, būdams pats sava likteņa noteicējs un dzīves saimnieks. Tas ir veids, kā varu realizēt savas spējas un ieceres. Tā ir iespēja dzīvot labāk, ar savu darbu palīdzot dzīvot labāk arī citiem</p>
Raksturojuma aspekti	<p>Konkurētspējas vecā paradigma "Haizivs" NO</p>	<p>Konkurētspējas jaunā paradigma UZ "Delfins"</p>
Attieksme pret risku	<p>Manu attieksmi pret risku nosaka tikai un vienīgi atbilstība starp iespēju iegūt pēc iespējas lielāku peļņu un potenciālajiem draudiem</p>	<p>Manu attieksmi pret risku nosaka: 1) ilgtermiņa rezultāti, t. sk. arī peļņas, prognozes un aprēķini, 2) samērs starp vēlmi iegūt kaut ko vairāk un draudiem sagraut jau labi uzsāktu lietu: kādas idejas veiksmīgu īstenošanu dzīvē, projektu u. tml., 3) atbildes uz jautājumiem: kas nepamatota riska rezultātā var ciest, vai es un tikai es pats vai arī mani partneri, domubiedri, darbinieki</p>
Dzīves mērķis (atbilde uz jautājumu: kāpēc es dzīvoju?)	<p>Es dzīvoju tikai sev. Lai iegūtu pēc iespējas vairāk materiālo labumu. Lai iegūtu pēc iespējas lielāku varu pār cilvēkiem un visu pasauli. Lai dzīvotu pēc iespējas komfortablāk un drošāk. Lietot un izmantot tikai pašu labāko, neierobežojot savas vēlmes. Dzīve ir dota cilvēkam tikai vienu reizi, un nodzīvot vajag pēc iespējas ilgāk</p>	<p>Es dzīvoju tāpēc, ka vēlos savu un citu cilvēku materiālo un garīgo dzīvi padarīt labāku un bagātāku. Lai priecātos, redzot, kā īstenojas mani paši pārdomākie sapņi. Lai atstātu saviem pēctečiem labas atmiņas par sevi un saviem darbiem. Lai baudītu gandarījumu par: 1) savu varēšanu realizēt savus dotumus un attīstīt, pilnveidot sevi, savas spējas; 2) savu brīvību un neatkarību. Lai varētu droši, bez sirdsapziņas pārmetumiem skatīties citiem cilvēkiem acīs un saņemt viņu cieņu un atzinību. Svarīgi ir nevis tas, cik es nodzīvošu, bet tas, kā es nodzīvošu</p>
Raksturojuma aspekti	<p>Konkurētspējas vecā paradigma "Haizivs" NO</p>	<p>Konkurētspējas jaunā paradigma UZ "Delfins"</p>
Mērķa sasniegšanas līdzekļi (atbilde uz jautājumu: kā visu realizēt?)	<p>Jebkuri līdzekļi ir labi manu mērķu sasniegšanai. Morālo izvēli nosaka tikai un vienīgi materiālā ieinteresētība un materiālie labumi</p>	<p>Izvēlos tikai likumīgus ideju realizācijas ceļus un tos, kas nav pretrunā ar manis paša iekšējiem principiem. Ja jāizvēlas starp lielo peļņu un labu reputāciju un slavu, izvēlos labu reputāciju un slavu. Balstos pamatā uz saviem spēkiem un baudu partneru uzticību</p>
Atbilde uz jautājumu: Kas ir mani draugi, kas ir ienaidnieki?	<p>Visi cilvēki ir mani potenciālie konkurenti cīņā par materiāliem labumiem. Ar dažiem no viņiem var īslaicīgi sadarboties, lai apvienotos pret kopīgiem, uz konkrēto brīdi sevišķi bīstamiem konkurentiem, tātad mūsu kopīgiem ienaidniekiem. Ilgstoša sadarbība iespējama tikai un vienīgi ar noteikumu, ja tas man ir sevišķi izdevīgi</p>	<p>Katrs cilvēks ir potenciāls mans sadarbības partneris un pat draugs. Manā uzņēmējdarbībā galvenais partnera izvēles princips – lietišķā reputācija, kas sasaucas ar ētisko orientāciju un morāles principiem, galvenais kritērijs – morālā uzticamība un drošums</p>